

Program 2020-2023

Vedtatt på medlemsmøte i Foreningen Småbyen mandag 21.januar 2019

Sterkt sentrum

Småbylista er et politisk prosjekt for å gjøre Orkland til et sterkt regionsenter i Trøndelag, med et attraktivt og levende sentrum og byen Orkanger som tyngdepunkt. Vi må sørge for at våre egne ungdommer vender hjem med den utdanninga de tar i storbyene, og at vi som bor i kommunen bruker småbyen Orkanger i stedet for storbyen Trondheim på fritida.

Gode tjenester

Et attraktivt regionsenter gir økonomiske fortrinn og bedrer tilgangen på sykepleiere, lærere og all annen kompetanse som er en forutsetning for å sikre gode tjenester der folk bor. Småbylista vil beholde dagens skolestruktur i Orkland og arbeide for helsetjenester med høy kvalitet i alle deler av kommunen med fokus på velferdsteknologi.

Bedre miljø

Småbylista skal sørge for at miljø i vid forstand alltid står på dagsorden i Orkland kommune. Miljø og klima påvirker den enkeltes helse og er avgjørende for framtida til våre barn og barnebarn.

Større åpenhet

Småbylista utfordrer de tradisjonelle partiene til større åpenhet om politisk arbeid og kommunal forvaltning. Uheldig lobbyvirksomhet, politiske vennetjenester og samrøre mellom politikk og administrasjon rammer de svake og fremmer interessene til de sterke.

Ingen frykt

Småbylista fortsetter som uredde kritiker av feil og forsømmelser i det offentlige maktapparatet og ellers i samfunnet. Fakta og kunnskap skal danne grunnlag for politiske beslutninger.

1. SENTRUMSUTVIKLING

Sterke bysentra gir vekstkraft til omlandet. God sentrumsutvikling er god samfunnsutvikling. En attraktiv Orkanger by er det beste tiltaket for økt tilflytting slik at Orkland blir et regionalt tyngdepunkt i Trøndelag. Et sterkt sentrum vil styrke Fannrem, Løkken, Lensvik, Krokstadøra og andre tettsteder og grender. Vi er ikke konkurrenter innad i Orkland. Konkurrentene våre befinner seg utenfor kommunen.

Dagens ungdom tar utdanning i storbyene, for få flytter hjem igjen. De unge etterspør urbane sentra med et mangfold av møtesteder så tett at du kan gå mellom dem. Området i og ved handlegata i Orkanger må utvikles til et slikt miljø gjennom målrettet politikk. Det vil gi Orkland et fortrinn i konkurransen om kompetanse og styrke kommunens identitet.

TILTAK

- 1.1. Etablere kino og bibliotek på Rømme-området innen utgangen av 2023, med mulighet for kulturhus i et andre byggetrinn. Samarbeid med private er et alternativ til en 100 prosent kommunal modell dersom dette gir dokumenterte fordeler.
- 1.2. Holde fast på langsiktige planer for sentrumsutvikling. Bygge sentrum innenfra og styre markedskreftene i tråd med etablert kunnskap om hva som skaper attraktive bykjerne.
- 1.3. Hindre omregulering fra næring til bolig i førsteetasjer i det definerte sentrumsområdet.
- 1.4. Prioritere gående og syklende i all planlegging i sentrum, og legge til rette for de stadig flere eldre som flytter inn i sentrumsområdene.
- 1.5. Kartlegge kommunal aktivitet som kan etableres i handlegata i Orkanger, og flytte eksisterende kommunal virksomhet til gata eller etablere ny virksomhet der.
- 1.6. Beholde dagens lokalisering av legesenter på Fannrem og Orkanger sentrum, unngå flytting til Folkehelsesenteret.
- 1.7. Gjøre strategiske oppkjøp og gjennomføre regulering i sentrum for å utvikle en robust bykjerne.
- 1.8. Følge opp vedtak om bystatus ved målrettet markedsføring av Orkland og Orkanger som by for å øke tilflytting.
- 1.9. Starte aktivt arbeid for omforming av Bårdshaug Øst. Stimulere til ny lokalisering av verksteder, maskin og lager til fordel for varehandel, kontor og bolig ved innfallsporten til Orkanger.
- 1.10. Videreføre trepartssamarbeid mellom kommunen, gårdeiere og drivere av virksomhet i handlegata i Orkanger for å kartlegge utvikling og treffe tiltak for å styrke bykjernen basert på kunnskap.
- 1.11. Bidra med kommunale midler til aktivitetsskapende tiltak i Orkangers bykjerne.
- 1.12. Stille høye estetiske krav ved utbygging.
- 1.13. Småbylista vil stemme mot generell adgang til søndagsåpne butikker. Generell søndagsåpent vil svekke konkurransekraften til de små sentrums- og nærbutikkene.

2. MILJØ – BOMILJØ, NATUR OG KLIMA

Småbylista ønsker å gjøre Orkland til en foregangskommune i arbeidet med klima og miljø. Orkland har samme ansvar som alle andre for vern av matjord og biologisk mangfold. I tillegg har vi en rekke lokale utfordringer knyttet til industri og transport.

Alle har krav på bomiljø uten helsefare. Støy er dokumentert som et alvorlig folkehelseproblem som reduserer livskvalitet og øker dødelighet. Orkdalsfjøret er kjent som et tungt industrimiljø. I større grad enn mange andre kommuner må vi bevise gjennom handling at Orkland er et godt sted å bo. Bedriftene våre er ikke tjent med åpne konflikter med befolkningen. Småbylista vil fortsette arbeidet for at næringsliv og bomiljø skal kunne leve side om side.

TILTAK

- 2.1. Prioritere grønn skjerming mot industri og godt vern mot industri- og trafikkstøy i alle bomiljø. Utbygging av Orkanger havn skal ikke påføre boligområdene økte belastninger.
- 2.2. Landstrøm på Grønøra som ufravikelig krav overfor Trondheim Havn og TechnipFMC seinest i løpet av første halvår 2020.
- 2.3. Støtte arbeidet for en miljøvennlig havneutbygging lenger ut i Orkdalsfjorden.
- 2.4. Sikre Råbygd fjæra som et unikt naturområde og avvise havneutbygging på Grønøra Vest med mindre det er åpenbart at avbøtende tiltak vil ta vare på naturverdiene.
- 2.5. Stille krav til aktive miljøtiltak ved alle virksomheter. Støynivået skal tvinges ned gjennom målrettet arbeid med hver enkelt støykilde.
- 2.6. Sørge for at kommunen er en pådriver i arbeidet med tiltak mot gruveforurensinga i Løkken-området ved å revidere Kommunedelplan gruveforurensing fra 2014. Nye tiltak må iverksettes for å trygge omgivelser for innbyggerne og sikre vannkvaliteten i Orkla – et av landets viktigste laksevasdrag.
- 2.7. Jobbe for at området Slamdammen på Løkken Verk blir sikret mot forurenset masse, slik at det sentrumsnære arealet på 29 mål kan brukes til boligbygging.
- 2.8. Styrke kommunens arbeid med klimatilpasning for å redusere risikoen for tap av liv og verdier ved flom, ras og ekstremvær.
- 2.9. Skjerpe vern av matjord og biologisk mangfold
- 2.10. Boligbygging skal i minst mulig grad stimulere til bilbruk. Det må tilstrebes høy fortetting i sentrum og spredt boligbygging i grendene.
- 2.11. Plusshus-standard som ambisjon ved alle kommunale nybygg, og fase ut eldre kommunale bygg der investering i ENØK-tiltak ikke er regningssvarende.
- 2.12. Stimulere næringslivets samarbeid om sirkulærøkonomi for mer effektiv ressursutnyttelse.
- 2.13. Etablere flere ladestasjoner for elbiler.
- 2.14. Gjøre den kommunale bilparken utslippsfri.
- 2.15. Etablere ordning med elsykler for kommunalt ansatte; et helsebringende tiltak som reduserer korte bilturer.
- 2.16. Forsere utbygging av fortau og trygge gang- og sykkelveier for å oppmuntre til miljøvennlig transport.
- 2.17. Gi tilskudd til å utbedre snarveier nær skolene for å redusere unødvendig bilbruk og etablere gode vaner tidlig.
- 2.18. Utarbeide en plan for universell utforming av sentrumsområdene.

- 2.19. Styrke kvaliteten på drift av parker og grøntområder, heve den estetiske standarden og gjennomføre årlige plastaksjoner i kommunal regi.
- 2.20. Orkland kommune skal føre en mer aktiv politikk mot forslumming av privat eiendom. Bolighus skal ikke stå tomme og forfalle over tid.
- 2.21. Alle driftsenheter i Orkland kommune skal Miljøfyrtårn-sertifiseres.

3. HELSE OG OMSORG

Orkland skal tilby innbyggerne gode helsetjenester i eget nærområde. Andelen eldre vil øke. Vi må møte utfordringene innen helse og omsorg både med hurtige tiltak for eldre, og langsiktige grep for bedre folkehelse.

Gode tiltak for folkehelse vil gi Orkland et positivt omdømme, styrke muligheten for tilflytting og gi næringslivet vårt en arbeidskraft med lavere sykefravær. Det er et konkurransefortrinn. Småbylista vil gjøre Orkland til en rollemodell i arbeidet for bedre folkehelse. Andre skal lære av oss.

TILTAK

- 3.1. Arbeide aktivt for å opprettholde lokalsjukehusets status i Helse Midt-Norge.
- 3.2. Følge opp Agenda Kaupangs anbefalinger for å styrke eldreomsorgen, inkludert etablering av ny institusjon sentralt på Orkanger.
- 3.3. Jobbe for etablering av «demenslandsby» - en modell for demensomsorg, der målsettinga med arbeider er at beboerne skal ha en god hverdag med stor frihet samtidig som de opplever trygghet og mestring.
- 3.4. Starte systematisk arbeid for økt bruk av velferdsteknologi innen helse og omsorg. Dette skal bygge på Nasjonalt velferdsteknologiprogram, beste praksis i kommunesektoren og samarbeid med kunnskaps- og teknologimiljøene i Trondheim. Formålet er å gi brukerne bedre livskvalitet, effektivisere tjenestene og lette arbeidsforholdene for ansatte.
- 3.5. Drive kontinuerlig arbeid for mindre medisinerbruk i eldreomsorgen.
- 3.6. Eldre skal få bo i sine egne hjem så lenge det er forsvarlig. Kommunen må tilpasse sin hjemmebaserte omsorg til den enkeltes behov.
- 3.7. Systematisk arbeid for å styrke kompetansen innen eldreomsorgen, med særlig vekt på pasientgruppen demente.
- 3.8. Styrke lederopplæring og ledelsesutvikling innafor helse og omsorg.
- 3.9. Gjennomføre tiltak for heltidskultur i helse- og omsorgstjenesten.
- 3.10. Sikre lavterskeltilbud innen psykisk helsevern, og fortsette samarbeidet med DPS (distriktpsikiatrisk senter).
- 3.11. Folkehelsesenteret med badeanlegg er et tilbud for innbyggerne i hele regionen med et moderat prisnivå. Vi vil arbeide for et kollektivtilbud tilpasset bruk av Folkehelsesenteret.
- 3.12. Det må etableres sykkelparkering ved alle nybygg og ved bussholdeplasser som er mye brukt.
- 3.13. Videreutvikle tilbud om fysisk aktivitet sammen med Frivilligsentralene, skolene, lag og organisasjoner.
- 3.14. Bidra til etablering av Tufteparker og andre lavterskel nærmiljøanlegg som fremmer folkehelse uten kostnad for brukerne.
- 3.15. Utvikle tiltak for barnefamilier med svak økonomi.

4. SKOLE OG BARNEHAGE

Skolene i Orkland kommune skal være blant de beste i landet. Kommunen skal ha et godt desentralisert barnehage- og grunnskoletilbud.

Småbylista vil opprettholde alle eksisterende skoler og barnehager, og ønsker ingen sammenslåing av ledelse på disse enhetene i perioden.

TILTAK

Skole:

- 4.1. Sørge for nok lærere til faglig forsvarlig gjennomføring av pålagte oppgaver i skolen.
- 4.2. Plan for etter- og videreutdanning på alle skolene.
- 4.3. Handlingsplaner i tråd med nasjonale og kommunale retningslinjer for å sikre kvalitet i opplæringstilbudet.
- 4.4. Utvide og styrke tverrfaglig team.
- 4.5. Styrke helsesykepleie/skolehelsetjenesten i tråd med Helsedirektoratets anbefalinger.
- 4.6. Utarbeide en plan for vedlikehold og utbedringer av skolebyggene.
- 4.7. Gjennomføre tiltak som reduserer bilbruk. Formålet er å bedre trafiksikkerheten og etablere gode vaner i samarbeid mellom skolene og Foreldrenes arbeidsutvalg.
- 4.8. Søke systematisk samarbeid mellom utdannings- og forskningsmiljøene og med skolene for innovasjon og utvikling. Samarbeide med universitetet om praksisplasser.

Barnehage:

- 4.9. Full barnehagedekning.
- 4.10. Rullerende opptak i barnehagene.
- 4.11. Sørge for nok barnehagelærere til faglig forsvarlig gjennomføring av pålagte oppgaver i barnehagen.
- 4.12. Planer for etter- og videreutdanning for ansatte.
- 4.13. Handlingsplaner i tråd med nasjonale og kommunale retningslinjer for å sikre kvalitet i tilbudet.
- 4.14. Det skal utarbeides en plan for vedlikehold og utbedringer av barnehagene.

Videregående opplæring

I samarbeid med handel, næring og industri skal Orkland kommune være en pådriver for en videregående skole som rommer både allmennfag og yrkesfag.

Utvikle kommunen som lærebedrift og ha minst 30 lærlingeplasser.

Høyere utdanning

Orkland bør ha et tilbud om desentralisert høyere utdanning, både på gradsnivå og som etterutdanning, i samarbeid med omliggende kommuner.

Sikre at kommunen har tilbud om høyere yrkesfaglig utdanning gjennom Chr. Thams Fagskole ved Meldal og Orkdal videregående skoler.

5. IDENTITET – KULTUR OG FRIVILLIGHET

Kultur er limet i samfunnet. Kulturlivet er sterkt knyttet til frivillig sektor, som er et identitetsmerke for Orkland. Frivillig sektor er viktig blant annet for eldres livskvalitet og vellykket integrering av flyktninger.

Kulturlekkasjen til Trondheim representerer et ubenyttet potensial for Orkland. Kommunen taper omsetning, mister møteplasser og blir mindre attraktiv å bo i. Trivsel henger i stadig økende grad sammen med kulturelle tilbud.

Thams-epoken er en viktig del av Orklands felles historie, velegnet til å styrke identitet innad og profilering utad. Vi må sikre og synliggjøre historiske bygningsmiljø i Orkland kommune.

TILTAK

- 5.1. Kino, bibliotek og kulturhus i sentrum vil stimulere kulturlivet, senke terskelen for å delta og øke bruken av egen kommune. Kimen kulturhus i Stjørdal sentrum har ført til økt kulturell aktivitet i hele kommunen.
- 5.2. Stimulere frivilligsentralene i alle deler av kommunen, særlig med sikte på eldres livskvalitet og integrering av flyktninger. Nettverk og tilhørighet er en forutsetning for at alle får gode liv og blir aktive deltakere i lokalsamfunnet.
- 5.3. Legge til rette for aktivt integreringsarbeid i idrettslag og andre frivillige organisasjoner. Idretten er en viktig arena for integrering.
- 5.4. Ta initiativ til etablering av et samarbeidsorgan for arrangører av store kulturarrangement.
- 5.5. Tilskuddsordninger i lokal idrett skal bidra til at alle barn og unge har råd til å delta.
- 5.6. Prioritere nærmiljøanlegg i alle deler av kommunen. Dette vil gi rimelige tilbud og aktiviteter som koster lite å bruke og som kan motvirke sosiale ulikheter.
- 5.7. Opprette et fond med midler øremerket den historiske bebyggelsen på Nerøra, Småøran og Bjørnli.
- 5.8. Økt satsing på tiltak som ivaretar og formidler Orklands kulturhistorie - for å skape stolthet for kulturarven og forankring til kommunen. Thams-epoken er en del av vår felles identitet.
- 5.9. Etablere interaktive, digitale turstier etter mønster fra Nerøra også blant annet på Løkken Verk, Bjørnli, i Råbygda og på Bårdshaug, og knytte disse sammen.
- 5.10. Fortsatt vern i Grytdalen, og beholde Grytdalen og Sognlia i offentlig eie.
- 5.11. Åpne Orkanger mot Orkdalsfjorden ved å jobbe for å utvikle Birkeland-tomta til en fjordpark i samspill med Båtklubben Terna og aktiviteter på Langbrua.
- 5.12. Utrede muligheten for fast lokale for salg av kortreist mat og synliggjøring av produkter fra «Thamsriket – smaker i Orkland».

6. NÆRINGSLIV OG ARBEIDSPLASSER

Småbylista vil arbeide for målrettet markedsføring av Orkland og Orkanger by som et godt sted å bo, arbeide og etablere virksomhet. Vi må vise fram de kvalitetene vi har og rette opp mangler som kan svekke omdømmet vårt.

Å stimulere til økt tilflytting er et av Orkland kommunes viktigste virkemidler for å styrke lokalt næringsliv. Spørreundersøkelser i regi av næringslivet (Storbyundersøkelsen) viser at bedriftene selv mener følgende:

- *Synliggjøring av lokalsamfunnets muligheter er det viktigste kommunene kan gjøre for næringslivet.*
- *Tilgang på nok relevant arbeidskraft er største utfordring for bedriftene.*

En undersøkelse i regi av Trondheimsregionen viser at studenter i Trondheim vet lite om jobbmuligheter hos oss og at relativt få kan tenke seg å søke jobb her. En undersøkelse i regi av markedsføringsgruppa i Orkdal viser at folk i Trondheim er klart uenig i at det er lett å finne relevant jobb i Orkdal.

Småbylista legger disse funnene til grunn for vår politikk innen samfunns- og næringsutvikling.

TILTAK

- 6.1. Starte aktiv og målrettet markedsføring av Orkland og Orkanger by i samarbeid med næringslivet. Etablering av en ny kommune er et godt utgangspunkt.
- 6.2. Søke systematisk samarbeid mellom kommunen og utdannings- og forskningsmiljøene i Trondheim blant annet ved å legge til rette for at NTNU-studenter får gjennomføre prosjektoppgaver i Orkland.
- 6.3. Styrke kontakten mellom lokalt næringsliv og teknologiske kunnskapsmiljøer ved NTNU og Sintef. Søk systematisk samarbeid med utdannings- og forskningsmiljøet for innovasjon og utvikling.
- 6.4. Utvide bruken av Ungt Entreprenørskaps programmer i grunnskolen og fortsette entreprenørskapsmessa Ung Skaperlyst i samarbeid mellom Orkland, Rennebu og Midtre Gauldal.
- 6.5. Gi næringslivet større forutsigbarhet i plan- og byggesaker.

7. SAMFERDSEL

Orkland har store uløste oppgaver innenfor samferdsel. Vi ligger alvorlig på etterskudd når tungtrafikk og gjennomgangstrafikk vokser kraftig.

E39 er lagt om, trafikken øker på Lakseveien, trafikken vil øke på Fv 710 pga kampflybasen. Orkanger kan bli storhavn og E6 gjennom Gauldalen får en rekke bommer som kan gjøre E39, Fv 65 og Fv 700 i Orkland attraktive for omkjøring.

TILTAK

- 7.1. Ny E39: Orkland må intensivere arbeidet for hurtigst mulig utbygging av ny E39 med tunnel forbi Orkanger. Uansett trasevalg skal bomiljø skjermes maksimalt mot trafikkstøy og støv.

- 7.2. Fv 710: Orkland må intensivere arbeidet for utbedring av strekningen Orkanger-Valset.
- 7.3. Bygge ut gang- og sykkelvegnettet for økt trafiksikkerhet og mindre behov for sikringsskys til skolene.
- 7.4. Gående og syklende skal alltid ha prioritet ved utbygging. Gang- og sykkeltilbud skal ikke legges i omveier eller kulverter, men være mest mulig rette og flate.
- 7.5. Bedre busstilbud internt i kommunen blant annet for å lette tilgangen til offentlige tjenester.
- 7.6. Park & ride: Det må etableres flere plasser for innfartsparkering for bil, samt sykkelstativ ved holdeplasser.

8. ÅPENHET

Småbylista vil arbeide for økt åpenhet i kommunal politikk og forvaltning. For mange viktige beslutninger tas bak lukkede dører. Vi vil redusere avstanden mellom folkevalgte og folk flest. Mangel på åpenhet svekker kunnskapen om, interessen for og tilliten til lokaldemokratiet. Småbylista vil motarbeide en praksis som kan etterlate inntrykk av politiske vennetjenester, samrøre mellom politikk og forvaltning og lobbyvirksomhet som ikke tåler dagens lys.

TILTAK

- 8.1. Starte prosjekt for å forenkle saksframlegg og bruke klart språk i saksbehandling.
- 8.2. Lage korte og lett forståelige sammendrag av saklister og vedtak på kommunens nettside og sosiale medier.
- 8.3. Bruke sosiale medier i tråd med beste praksis i kommunal sektor for at folk flest skal kjenne til politiske saker før de er avgjort og for å øke interessen for lokalpolitikk.
- 8.4. Begrense delegering fra politisk nivå til administrasjon, for å unngå å svekke folkestyret.
- 8.5. Sikre at råd og utvalg får reelle politiske saker til behandling, og ikke ender som fora for orienteringer.
- 8.6. Informere politikere og befolkning aktivt også om kritikkverdige forhold, som f.eks. negative tilsynsrapporter.
- 8.7. Unngå kommunal informasjon med preg av skjønning som kan redusere tillit og troverdighet
- 8.8. Legge kommunestyremøter til kveldstid.
- 8.9. Utrede lobbyregister basert på erfaringer fra Trondheim.